

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA
KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

Rok XX: 2022

Grudziądz, dnia 20.04.2022 r.

Nr 13 (737)

1281. spotkanie

Andrzej Lech Satkiewicz

Biuletyn przygotowała Małgorzata Ambrosius-Okońska

Zarys dziejów Związku Przyjaciół Pomorza w Grudziądzu 1995-2018

W dniu 18 czerwca 1995 roku w historycznym budynku Domu Polskiego "Bazar" z inicjatywy Jerzego Szwarca, Heleny Gruszeckiej, Brygidy Szwarz, Salomei Sujkowskiej, Piotra Jezierskiego, Tadeusza Rauchfleisza, Czesława Opalki, Jana Janusza, Piotra Jezierskiego i Stefani Zielińskiej powołany został Związek Przyjaciół Pomorza Oddział Grudziądz z siedzibą w Klubie „Akcent”. Na prezesa powołano burmistrza Radzyna Chelmińskiego, na wiceprezesów powołano Helenę Gruszecką i Jerzego Szwarca. Członków założycieli było 24, do końca roku 1995 było 80 członków. Prezesem Zarządu Głównego ZPP w Gdańsku był mgr Roman Knitter zasłużony działacz towarzystw regionalnych, ostatnim Prezesem jest mgr arch. Elżbieta Kowalik a wiceprezesami: prof. Stefan Raszeja i pplk rez. inż. Andrzej Satkiewicz. Zasięg terytorialny ZPP obejmuje Pomorze Zachodnie, Nadwiślańskie, Wschodnie, Warmię i Mazury.

Do końca 1995 roku powstały cztery kluby Związku Przyjaciół Pomorza w miejscowościach: Radzyń Chelmiński, Łasin, Golub Dobrzyń i Grudziądz, którego przewodniczącym został Andrzej Satkiewicz. Przy klubie działały sekcje miłośników miasta, miłośników Ziemi Chelmińskiej, tradycji narodowej i kulturalno – oświatowej. W 1996r. powołany został Zarząd Oddziału Województwa Toruńskiego ZPP. Prezesem Oddziału został Marian Gładyszewski zaś: Jerzy Szwarz, Helena Gruszecka i Andrzej Satkiewicz pełnili funkcje wiceprezesów. Po roku klub przekształcił się w Oddział Grudziądzki ZPP. W 1997 roku ZPP zmienił siedzibę na Klub "Centrum" Spółdzielni Mieszkaniowej. Związek Przyjaciół Pomorza w Grudziądzu w 2000r. skupiał 80 osób. W 1997 r. przeprowadzono wybory ZPP i nowym prezesem została Lilianna Murawska, a wiceprezesami: Andrzej Satkiewicz i Henryk Rybarczyk.

Członkowie naszego związku czynnie uczestniczyli w życiu społeczno-kulturalnym naszego miasta poprzez równoległe działania w GTK, w klubach osiedlowych, w Zrzeszeniu Kaszubsko – Pomorskim (do którego przeszło 30% członków ZPP), Związku Sybiraków, Stowarzyszeniu Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej, KMDG (gdzie kilku naszych członków systematycznie uczestniczyło w prelekcjach). ZPP zorganizował trzy sesje popularno – naukowe pod przewodnictwem Andrzeja Satkiewicza. W 1997r. z inicjatywy Zarządu Głównego ZPP odbył się Kongres Pomorski w Chełmnie i w Grudziądzu. W tych dniach odbyły się liczne imprezy kulturalno-oświatowe w Grudziądzu i Chełmnie. Jedną z głównych uroczystości była sesja popularno – naukowa, która odbyła się w Centrum Kształcenia Ustawicznego w Grudziądzu z udziałem władz miejskich i przedstawicieli Zarządu Głównego ZPP. W dniu 18 czerwca 1998 roku w Klubie „Centrum” Spółdzielni Mieszkaniowej odbyła się sesja popularno – naukowa nt. „Trzydziecie działalności Związku Przyjaciół Pomorza”, podczas której wygłoszono kilka referatów nawiązujących do tradycji ruchu Przyjaciół Pomorza na Ziemi Chełmińskiej. Na tę okoliczność Zespół Redakcyjny w składzie: Andrzej Satkiewicz, Helena Gruszecka i Henryk Rybarczyk opracował Biuletyn obejmujący dotychczasową działalność ZPP. Dnia 27 września 1998 roku odbył się VI Krajowy Kongres Regionalnych Towarzystw Kultury, w którym uczestniczyła mgr Maria Bąk.

Dnia 14 października 1998 roku odbył się II Zjazd Delegatów Związku Przyjaciół Pomorza w Gdańsku, gdzie nasz Związek reprezentowało liczne grono członków Zarządu, z którego wybrano do Zarządu Głównego inż. Andrzeja Satkiewicza, mgr Marię Bąk i mec. Jarosława Loewenaua.

Kongres Pomorski pod patronatem prof. dr hab. Zdzisława Chmielowskiego odbył się w dniach 5-7 czerwca 1998 roku na Zamku Księżąt Pomorskich w Szczecinie. Podczas trzydniowych obrad wygłoszono 15 referatów omawiających działalność społecznych organizacji i towarzystw w różnych warunkach kulturowych i historycznych.

W dniu 29 września 2000 r. prezesem ZPP w Grudziądzu został Andrzej Satkiewicz, zaś wiceprezesami Helena Gruszecka i Henryk Rybarczyk.

Nasz Związek działał w oparciu o roczne plany kulturalne. Zebrania Pomorzaków prowadzone były w formie prelekcji, odczytów, wykładów czy spotkań z ciekawymi ludźmi i były poświęcone poznaniu historii ziemi chełmińskiej, tradycjom jazdy polskiej lat 1920-1939, Centrum Wyszkozenia Kawalerii, Szkołom Lotniczym, „Historii koszar wojskowych” (szczególnie Cytadeli), historii Księżych Gór, zabytkom naszego miasta i jego okolic. W ciągu 23 lat działalności klubowej zorganizowano 300 spotkań, na których wystąpiło 72 prelegentów.

Prelekcje najczęściej wygłaszali: Jarosław Loewenau, Andrzej Satkiewicz, Helena Gruszecka, Henryk Rybarczyk, Wojciech Cetkowski, Marta Ropińska, Tadeusz Rauchfle-

isz, Karola Skowrońska, Kazimierz Autryb, Grzegorz Czepek, Zbigniew Otremba, Andrzej Burkiewicz, Eugeniusz Grynda, Lucjan Zubrzycki, Krystyna Nowak, Zbigniew Zawadzki, Aleksander Laskowski, Danuta Strzechowska – Micorek, Zdzisław Pankowski, Wiesław Wasilewski, Zofia Burzyńska, Józef Sikorski, Krystyna Borucińska. Spotkania nasze uświetniały występy chórów takich jak: „Pomorzacy”, „Wrzosi”, „Cyganki”, „Mareziarki”, „Echo”, kwintetu akordeonistów ze szkoły muzycznej.

W 2007 roku Związek Przyjaciół Pomorza wystąpił z inicjatywą budowy pomnika Pomorzan pomordowanych w latach 1939-1945 przez faszystów niemieckich. Przewodniczącym komitetu został mgr Roman Knitter.

6 października 2018 r. w parku przy ul. Uniwersyteckiej w Toruniu odsłonięty został Pomnik Pamięci Ofiar Zbrodni Pomorskiej 1939 poświęcony ofiarom akcji eksterminacyjnych przeprowadzonych przez hitlerowskie Niemcy jesienią 1939 r. na ludności polskiej terenu Pomorza.

W 2010 r. obchodziliśmy 15-Lecie powstania Oddziału ZPP w Grudziądzu, w którym brał udział Prezydent Grudziądza Robert Malinowski, Prezes Zarządu Głównego mgr Roman Knitter, sekretarz ZPP mgr Jerzy Gajewicz. Niestrudzonym animatorem i organizatorem spotkań zespołów regionalnych była Zofia Burzyńska, która zmarła w wieku 95 lat w dniu 20.11.2017 r.

Obok działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej były organizowane wycieczki turystyczno – krajoznawcze. Odbyły się wyjazdy do: Trójmiasta, Stuthoffu, Kryni-

cy Morskiej, Pelplina, Gniewu, Ciechocinka, Malborka, Torunia, Bydgoszczy, Golubia – Dobrzyń, Inowrocławia, Kruszwicy. Wszystkie wycieczki organizował Henryk Rybarczyk, zaś Andrzej Satkiewicz pilotował. Coroczną tradycją Pomorzaków była uroczysta Wigilia oraz msza święta w intencji naszych członków i ich Rodzin celebrowana przez ks. dr. Czesława Poloczka, ks. Wacława Pokrzywnickiego.

Od początku istnienia Związku na bieżąco prowadzona była kronika ZPP, którą wspaniale redagowana była przez mgr Ewę Wate, następnie przez, Barbarę Chętnicką.

Serdecznie dziękuję za okazaną pomoc udzielaną naszej organizacji. Szczególne podziękowania kieruję do Prezesów SM: śp. Eugeniusza Gryndy, Lucjana Zubrzyckiego oraz współpracujących z nami Tadeusza Rauchfleisza, Prezes ZG ZPP mgr Elżbiety Kowalik, Krystyny Nowak. Serdecznie dziękuję wszystkim członkom ostatniego Zarządu ZPP: Kazimierzowi Autryb, Marcie Ropińskiej, Danucie Strzechowskiej – Micorek, Wojciechowi Cetkowskiemu, Danucie Wasążnik.

Związek Przyjaciół Pomorza Oddział w Grudziądzu organizacyjnie podlega pod Zarząd Główny w Gdańsku, którego Prezesami byli: mgr Roman Knitter, mgr Elżbieta Kowalik, a Wiceprezesami mgr Stefan Raszeja, mgr Jerzy Gajewicz, inż. Andrzej Satkiewicz.

Serdecznie wspominam wszystkich Pomorzaków, również tych, których z nami już nie ma: Helena Gruszecka zmarła dn. 08.03.2018 r.; Jerzy Gajewicz zmarł dn. 15.05.2018 roku.

Czasowo nasz Związek Przyjaciół Pomorza w Grudziądzu zawiesił swą działalność w roku 2018.

ZPP czyli tzw. „Pomorzacy” na terenie Gdańska działają dalej i dowodem jest pomnik powstały w 2021 roku w Gdańsku.

07.09.2021. uroczystość odsłonięcia pomnika poświęconego pamięci Polonii gdańskiej, Kaszubów i Pomorzan walczących za Niepodległą oraz ginących w miejscach kaźni i na polach bitew w latach 1939-1945, pomnik stanął przy głównej alei na Cmentarzu Łostowickim w Gdańsku. Na fotografii honorowy prezes Związku Przyjaciół Pomorza, jeden z inicjatorów budowy monументu Roman Knitter (2P), prezydent miasta Aleksandra Dulciewicz (2L) i honorowy prezes Instytutu Kaszubskiego Józef Borzyszkowski (P) Fot. PAP/A. Warszawa.

(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisz, Janusz Hinz. Logo KMDG wykonał Grzegorz H. Rygielski.